

Türkçe Öğretim Merkezleri ve Akreditasyon: Akademik Personel Açısından Bir Değerlendirme¹

Hazal ÇEŞİT²
Mustafa KAYA³

Öz

Çalışmanın temel amacı Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) görev yapan yönetici ve öğretim elemanlarının eğitim durumlarını, akademik faaliyetlerini tespit etmektir. Araştırmada durum çalışma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını bu TÖMER’lerde bilgilerine ulaşılabilen yöneticiler ve öğreticiler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretim Elemanı Kontrol Formu (ÖEKF)” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin, müdür yardımcılarının ve öğretim görevlilerinin genel itibarıyla lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetlerinin Türk dili ve edebiyat bölümünden olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin 27’sinin (31,04) profesör, 31’inin (35,63) doçent doktor, 21’inin (24, 14) doktor öğretim üyesi, 8’inin (9, 19) öğretim görevlisi olduğu tespit edilmiştir. TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının 2’sinin (1,90) profesör, 11’inin (10,47) doçent doktor, 26’sının (24,76) doktor öğretim üyesi, 62’sinin (59,05) öğretim görevlisi, 3’ünün (%2,86) okutman, 1’inin (%0,96) araştırma görevlisi olduğu belirlenmiştir. TÖMER’lerde görev yapan öğretim görevlilerinin akademik ünvanlarına göre dağılımı incelendiğinde 4’ünün (0,72) profesör, 8’inin (1,44) doçent doktor, 20’sinin (3,59) doktor öğretim üyesi, 406’sının (72,75) öğretim görevlisi, 116’sının (20,78) okutman, 4’ünün (0,72) de araştırma görevlisi olduğu tespit edilmiştir. TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin, müdür yardımcılarının ve öğretim görevlilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili makale ve kitap bölümlerinin çok olmadığı görülmüştür. TÖMER’lerde görev yapan 53 müdürün, 57 müdür

¹ Bu çalışma Doç. Dr. Mustafa KAYA danışmanlığında hazırlanan “Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanlarının eğitim durumları, akademik faaliyetleri ve eğitim-öğretim süreçlerinde yaşadıkları sorunlar” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Öğretmen, Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü, mucahide.cesitt@gmail.com, 0000-0003-2926-6438

³ Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van, m.kaya@yyu.edu.tr, 0000-0003-4755-4994

Kaynak gösterme: Çeşit, H. ve Kaya, M. (2025). Türkçe öğretim merkezleri ve akreditasyon: akademik personel açısından bir değerlendirme. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 10(1), 27-56 Doi:10.17932/IAU.TOMER.2016.019/tomer_v010i1002. Geliş tarihi: 05.10.2024 – Kabul tarihi: 17.03.2025

yardımcısının ve 157 öğretim görevlisinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili herhangi bir yayınının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Akademik faaliyet, akademik personel, akreditasyon, mezuniyet, TÖMER.*

Turkish Language Teaching Centers and Accreditation: An Evaluation from the Perspective of Academic Staff

Abstract

The main purpose of study is to determine the educational status and academic activities of administrators and faculty members working at Turkish Teaching Centers (TÖMER). A case study design was used in the research. The participants of the research are managers and instructors whose information can be accessed in these TÖMERs. “Lecturer Control Form (ÖEKF)” developed by the researcher was used as the data collection tool in the study. Descriptive analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used to analyze the data obtained. As a result of the research, it was determined that the principals, deputy principals and lecturers working at TÖMERs generally had undergraduate, master’s and doctoral degrees in the Turkish language and literature department. In addition, 27 (31.04%) of the principals working at TÖMERs are professors, 31 (35.63) are associate professors, 21 (24.14%) are assistant professors, and 8 (9.19) are lecturers. It has been determined that. Of the assistant principals working at TÖMERs, 2 (1.90%) are professors, 11 (10.47) are associate professors, 26 (24.76%) are doctor lecturers, and 62 (59.05%) are lecturers. It was determined that 3 of them (2.86%) were lecturers, and 1 (0.96%) was a research assistant. When the distribution of lecturers working at TÖMERs according to their academic titles is examined, 4 (0.72%) are professors, 8 (1.44) are associate professors, 20 (3.59) are assistant professors, and 406 (72%) are instructors, 116 (20.78) were lecturers, and 4 (0.72%) were research assistants. It has been observed that the principals, deputy principals, and lecturers working at TÖMERs have published only a limited number of articles and book chapters on teaching Turkish as a foreign language. It was determined that 53 principals, 57 deputy principals, and 157 lecturers working at TÖMERs did not have any publications on teaching Turkish as a foreign language.

Keywords: *Academic activity, academic staff, accreditation, graduation, TÖMER.*

Giriş

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, birtakım kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Bu kuruluşlardan biri de üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren, TÖMER olarak adlandırılan Türkçe Öğretim Merkezleridir. Her ne kadar üniversitelerin genelinde bu kuruluşlar TÖMER olarak adlandırılrsa kimi üniversitelerde DİLMER, TÜRKÇEM, TÜRKÇE, TUAM, PADAM, DEDAM, UDOM, KONDİL, BÜNSEM, SEM gibi birimler altında faaliyet göstermektedir (Erdil, 2018: 107). Türkiye’de yükseköğretim kurumu bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ilk olarak 1982 yılında Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Kültürü Programı ile başlamasına rağmen (Erdil, 2017: 287) İlk TÖMER, 1984’te Ankara Üniversitesine bağlı olarak kurulmuştur. 07.03.1985 tarihli 18687 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren yönetmelikte bu kurumun misyonu yurt içinde ve yurt dışında Türkçeyi ve yabancı dilleri öğretmek, dil öğretme faaliyetlerine destek olmak üzere Türkiye’yi ve Türk kültürünü tanıtmak ve bu amaçla ilgili mevzuat hükümlerine göre şubeler açmak olarak ifade edilmiştir (Köse ve Özsoy, 2020: 31) 2015 yılında 86 olan TÖMER sayısı (Tok, 2015), 2018 yılında 125’e ulaşmıştır (Erdil, 2018: 111). TÖMER’lerin faaliyetlerine başlaması ve sayılarının hızla artmasıyla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için son derece önemli olan ders kitabı, bu kitaplar için hazırlanan CD seti, akademik makale gibi unsurların sayısında ciddi bir artış yaşanmış ve bu konudaki alan araştırmaları artmıştır (Karababa ve Üstünsoy Taşkın, 2012; Boylu ve Başar, 2016; Sönmez, 2019).

Demir ve Sayar’a (2021: 312) göre ülkemize gelen yabancı öğrenciler bölümlerine gitmeden önce bir yıl süreyle TÖMER’lerde dil eğitimi almaktadırlar. Ancak bu kurum ve kuruluşlar için herhangi bir kalite çalışması gerçekleştirilmemiş olup ulusal ve uluslararası standartlara uygun faaliyet gösterdiklerini denetleyecek ve sürekli iyileştirme çalışmalarının yürütülmesini sağlayacak bir örgüt/kurum yapılandırılmamıştır. Boylu ve Başar (2016) ise yaptıkları çalışmada TÖMER’lerin birbirinden farklı kur saatleri ile eğitim verdiğini, seviye tespit sınavlarından kur bitirme sınavlarına kadar birçok konuda önemli ölçüde ayrılıklar yaşadıklarını tespit etmişlerdir ve bu durumun ciddi sorunlara sebebiyet verdiğini ve standartlaşmanın önünde önemli bir engel teşkil ettiğini belirtmektedirler. TÖMER’lerde ulusal ve uluslararası çapta bir standardın oluşması, bu kurumların istenilen düzeyde bir kalite seviyesine çıkması için bu kurumları işleyiş süreç-

lerinin akredite edilmesi gerekmektedir. Latince kökenli Fransızca bir sözcük olan “accreditation = akreditasyon” eylemi ile ifade edilen, güvenilir olmanın izlenmesi; güvenilir ve inanılır olduğunu belirtmek anlamlarına gelen akreditasyon (Doğan, 1999: 512) birçok ülkede ve birçok alanda kamuoyuna sunulan program ve hizmetlerin kalitesinin belli bir sistem dahilinde garanti altına alınması için oluşturulmuş bir yöntemdir (Gencel, 2001: 193). Peker’e (1996: 25) göre bu sürecin temel amacı kurum veya programın önceden belirlenmiş standartlara ve ölçütlere uygunluğunu saptamanın yanı sıra ilgili kurumların eğitim programlarını geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Ayrıca ülke ve kurumdaki eğitim faaliyetlerinin sürekli geliştirilmesi ve bu konuda bir kültür edinilmesi amaçlanmıştır. Akreditasyon sürecinin temel amaçları şu şekilde özetlenebilir (Aktan ve Gencel, 2007; Adelman, 1994; Bakioğlu ve Baltacı, 2017; İkiel, 2019; Demir ve Sayar, 2021):

- Akreditasyon sürecine başvuran kurumun belirlenen akreditasyon standartlarını sağlaması.
- Akreditasyon standartlarını yerine getiren kurumları tespit etmek. Böylece kurumların tanınırlığını artırmak, akademik değişimi sağlamalarına olanak tanımak, kurumun en iyi standartları sağlamasını garanti altına almak.
- Kalite standartları konusunda istenilen yeterliliği sağlayamayan kurumların kendilerini geliştirmeleri ve kendilerine hedefler oluşturmaları konusunda yardımcı olmak.
- Akreditasyon sürecindeki kurumların kalite, verim ve etkililik bakımından yerel ve küresel ölçekte kalite standartlarına uygun olup olmadıklarını belirlemek.
- Akreditasyon sürecinde olan veya akreditasyon süreci geçirecek olan kurumların kendilerini sorgulamalarına ve kendileriyle ilgili öz denetim yapabilmelerine olanak sağlamak.
- Akredite edilecek kurumların kamuoyuna kalite güvencesi sunabilmeleri.
- Akreditasyon sürecinin temel gayelerinden biri de eğitim kalitesini artırmanın yanı sıra eğitim kurumlarının düzenli bir şekilde iç ve dış denetime tabi tutarak uluslararası standartları yakalamaya çalışmak.
- Ulaşılan kalite yeterliliklerinde sürekliliği sağlamak.

Akredite edilmek kurum açısından büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü akredite edilmiş bir kurum ürettiği ürünün veya verdiği hizmetin kalitesi açısından rakiplerine kıyasla avantajlı bir konuma gelmektedir. Bu durum ilgili kurumlara talebi artırmanın yanı sıra bu kurumların hizmet kalitesi bakımından aranan kurumlar olmasına olanak sağlayabilir (Özçiçek ve Karaca, 2019: 121-122). Aktan ve Gencil'e (2007: 4) göre akreditasyon sürecinin saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun yanı sıra birçok yararı bulunmaktadır:

- Akreditasyon süreci, kurumlara tanınma imkânı sağlar. Bu süreçle birlikte yükseköğretim kurumu meydana getiren tüm paydaşların ilgili kurumun kaliteyi sağlayıp sağlamadığı konusunda bilgi sahibi olabirirler.
- Özel sektöre nitelikli insan gücünün istihdam yönünden kolaylıklar sağlar.
- Akreditasyon yükseköğretim kurumları arasında kredi transfer işlemlerini kolaylaştırmanın yanı sıra kalite güvencesi sağlar.
- Kimi ülkelerde yükseköğretim kurumlarına yapılacak devlet yardımı için akreditasyon ön koşul olarak görülmektedir. Bundan ötürür akreditasyon devlet fonlarına erişim imkânı sağlar.
- Akreditasyon süreci üniversiteler arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarının uygulanmasını kolaylaştırır.
- Yükseköğretim kurumlarının saygın bir kuruluş tarafından akredite edilmesi, veli ve öğretmenlerin okula yönelik güvenin artmasına olanak sağlayabilir.
- Akreditasyon süreci yükseköğretim kurumlarında görevlilere problemleri ortaya koyma ve onlara çözüm yolları üretmenin yanı sıra kurumda örgüt içi iletişimi geliştirir, kurum dışı tarafsız bir kuruluşun değerlendirmesine olanak sağlar, ilgili kuruma geleceğe yönelik planlama yapma imkânı sunar, üst yönetim ve idarecilerin öngöründe bulunmalarına yardımcı olur.
- Akreditasyon uluslararası derece ve diplomalar arasında uyum sağlar, derece ve diplomaların kalitesini ve geçerliliğini karşılaştırmayı kolaylaştırır, milli ve kültürel unsurların transferini destekler, milli eğitim sistemiyle uluslararası sistem arasındaki uyum ve koordinasyonun sağlanmasına olanak sağlar.

- Akreditasyon, yükseköğretimin evrenselleşmesine ve kültürel arası iş birliğinin gelişmesine imkân sunar.

Akreditasyon süreci, kurumların belli bir kurumsal olgunluğa erişmesi, insan gücünü doğru bir şekilde istihdam etmesi, kalite ve standartlarını ulusal ve uluslararası ölçekte geliştirmesi, kendi potansiyelini ön görerek geleceğe yönelik vizyon çizmesi, saygın ve güvenilir bir yer edinmesi konusunda kurumlara önemli katkılar sunduğu söylenebilir. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi için devlet veya vakıf üniversiteleri bünyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğreten merkezlerde/birimlerde (TÖMER, DİLMER ve Türkçe hazırlık eğitimi veren diğer birimler) ulusal ve uluslararası standartların sağlanması için 14/06/2024 tarihinde 06-156-012 kütük numarasıyla Dil Öğrenim/Hazırlık Merkezleri Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (DÖDAK) kurulmuştur. Akreditasyon süreci; merkezlerin kurumsal kimliği, yönetim ve denetimi, öğrenme-öğretme süreçlerinin niteliği, akademik ve idari personelin yeterliliği, öğrenci memnuniyeti gibi konularda değerlendirmeleri içermektedir. DÖDAK tarafından hazırlanan dil öğrenim ve hazırlık merkezlerini değerlendirme formunun 5. maddesinde “Öğretim Elemanları” başlığı altında dil öğretim merkezlerinde görev alan yönetici, idari personel, öğretim elemanlarının öz geçmişleri ve akademik geçmişlerini gösteren belgeler ile öğretim elemanlarının katıldıkları bilimsel toplantılar, mesleki gelişim seminerleri, atölye çalışmaları, konferanslar ve kurslara ait belgeler istenmektedir. Böylece birimdeki yöneticilerin ve öğretim elemanlarının akademik deneyimlerinin ve öz geçmişlerinin sorumluluk aldıkları alana uygun olup olmadıkları tespit edilmeye çalışılacaktır (HTTP1). Bu durum da akredite sürecindeki TÖMER’lerin ve farklı isimler altında kurulmuş olan diğer hazırlık ve dil öğretim merkezlerinin kalite standartlarının artmasına imkân sağlayabilir.

İlgili alan yazını tarandığında TÖMER’lerde görev yapan öğretim görevlilerine yönelik (Alyılmaz ve Er, 2016; Ekici, 2018; Eroğlu, Topal ve Özcan, 2021; Gün, Akkaya ve Kara, 2014; Koçak, 2020; Şengül ve Yılmaz, 2016; Yılmaz, 2019; Yüce, 2015), TÖMER’lerdeki eğitim öğretim süreci ve bu süreçte meydana gelen sorunlara yönelik (Durmuş, 2013; Er vd., 2012; İşcan, 2020; Kardaş ve Koç 2019; Mutlu ve Gümüş, 2021) birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Ayrıca Türkçe öğretmenlerinin ve öğreticilerinin eğitimi ve pedagojik yeterliklerinin incelendiği (Demir, 2021a), Yabancılarla Türkçe öğretiminde öğreticilerin pedagojik yeterlilikleri (Demir, 2021b), TÖMER’lerin güncel durumu ve standartlaşması (Boylu ve Başar,

2016), TÖMER'ler için akreditasyon standart önerileri (İkiel, 2020), Türkçenin yabancı veya ikinci dil olarak öğretiminde akreditasyon ihtiyacıyla (Demir ve Sayar, 2021) ilgili çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Ancak akreditasyon sürecinde önemli kriterlerden biri olan öğretim elemanlarının niteliği kapsamında değerlendirilen, bu kurumlarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin eğitim durumlarını ve akademik faaliyetlerini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın temel amacı TÖMER'lerde görev yapan yöneticilerin ve öğretim elemanlarının lisans, yüksek lisans ve doktora programlarındaki mezuniyet alanlarını ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik akademik faaliyetlerini tespit etmektir.

Yöntem

Bu çalışmada Türkçe Öğretim Merkezlerinde (TÖMER) görev yapan yönetici ile öğretmenleri durumları hakkında bir analiz yapmak amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında TÖMER'lerde görev yapan yöneticiler ve öğretim görevlilerinin lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetlerine gerek TÖMER'lerin web sitesinde gerekse AKADEMİK YÖK web sitesinden bakılıp ilgili veri toplama aracına işlenmiştir. Böylece TÖMER'lerdeki yönetici ve öğretmenlerin durumları sistemli bir şekilde incelemek ve betimlemek amaçlanmıştır. Araştırmada durum çalışma deseni kullanılmıştır. Merriam (2013: 40) durum çalışmasını, sınırlı bir sistemin detaylı bir şekilde betimlenmesi ve incelenmesi olarak açıklamaktadır. Yin (2014'ten akt. Saban ve Ersoy, 2017: 140) durum çalışmasının incelenen güncel bir duruma özgü olarak nasıl veya neden şeklinde başlayan sorulara cevap aradığını, araştırmacıya derinlemesine zengin veri toplama olanağı sağladığını belirtmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini TÖMER'lerde görev yapmakta olan yöneticiler ve öğretmenler oluşturmaktadır. Türkiye'de üniversiteler bünyesinde yer alan bütün TÖMER'lerin web sayfalarına bakıldı. TÖMER'lerin web sayfalarında bilgileri verilen personelin AKADEMİK YÖK sitesinden eğitim bilgileri, yayınları incelenmiştir. Bu işlem sonucunda ilgili web sitelerinde ve AKADEMİK YÖK'te bilgisi verilen bu kurumlardan sadece 91 TÖMER'deki müdür, müdür yardımcısı ve öğretim elemanlarının bilgilerine ulaşılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını bu TÖMER'lerde bilgilerine ulaşılabilen yöneticiler ve öğretmenler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Öğretim Elemanı Kontrol Formu (ÖEKF)” kullanılmıştır. TÖMER’lerde görev yapan müdür, müdür yardımcıları ve öğretim elemanları ile ilgili çeşitli bilgilerin tespiti için araştırmacı tarafından geliştirilen ÖEKF kullanılmıştır. Form aracılığıyla müdür, müdür yardımcısı ve öğretim elemanlarının lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetleri; akademik ünvanları ve yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makale veya kitap bölümlerinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. TÖMER’lerde görev alan yönetim kadrosu ve öğretim elemanlarıyla ilgili bir betimsel taramada nelere bakılabileceğiyle ilgili yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine çalışmaları olan alan uzmanı, doktorasını yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapmış alan uzmanından, Türkçe eğitimi alanında uzman ve TÖMER’de uzun süre görev yapmış olan başka bir alan uzmanından görüş istenmiş ve onlardan gelen dönütler doğrultusunda öğretim elemanı kontrol formu oluşturulmuştur. Hazırlanan ÖEKF’nin son şekli uzmanlara tekrar gönderilmiş olup bu formun uygun olup olmadığı ile ilgili görüş belirtmeleri istenmiştir. Onlardan gelen dönütler neticesinde forma son şekli verilmiştir. ÖEKF’ye Tablo 1’de yer verilmiştir:

Tablo 1. Öğretim elemanı kontrol formu

YÖNETİCİLER (MÜDÜRLER)																						
SIRALAMA	LİSANS					YÜKSEK LİSANS					DOKTORA					AKADEMİK UNVAN					MAKALE	KİTAP BÖL.
	TÜRKÇE ÖĞRT.	EDE. ÖĞRT.	ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇE.	EDE. BÖL.	DİĞER	TÜRKÇE ÖĞRT.	ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇE.	EDE. BÖL.	DİĞER	TÜRKÇE ÖĞRT.	EDE. ÖĞRT.	ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇE.	EDE. BÖL.	DİĞER	PROF.	DOÇ.	DR.	DR. ÖĞR. ÜYE.	ÖĞR. GÖR.	ARAŞ. GÖR.		
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						
YÖN.																						

Veri Toplama Süreci

ÖEKF göz önünde bulundurularak öncelikle ilgili TÖMER'lerin web sayfaları üzerinden bilgi erişimi sağlanmıştır. Web sayfasındaki yönetim ve akademik personel bilgilerinin verildiği kısımlarda ilgili kişilerin lisans, yüksek lisans, doktora mezuniyet durumlarına ilişkin elde edilen bilgiler ilgili forma işlenmiştir. Daha sonra yönetim ve akademik kadroda yer alan personelin akademik ünvanına, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili makale ve kitap bölümünün olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen bilgiler kontrol formuna işlenmiştir. Kimi TÖMER'lerin web sitelerinde yönetim kadrosu ve akademik personelle ilgili kontrol formu aracılığıyla tespit edilmeye çalışılan bazı bilgilere yer verilmediği görülmüştür. Bundan dolayı incelenen tüm TÖMER'lerdeki yönetim kadrosu ve akademik personelin YÖK AKADEMİK sayfasından da lisans, yüksek lisans, doktora mezuniyetlerine, akademik ünvanlarına ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili makale ve kitap bölümlerinin olup olmadığına bakılmıştır. Toplam 91 TÖMER incelenmiş, 91 TÖMER'den 87'sinin müdürüyle ilgili, 105 müdür yardımcısından 89'uyla ilgili, 558 öğreticiden 243'üyle ilgili bilgiye ulaşılabilmektedir. Kimi personelle ilgili istenen bilgilere ulaşılamamıştır. Bu nedenle incelenen personel sayısı verildikten sonra bilgilere ulaşılan personel sayısının yüzdelik dağılımları hakkında bilgiler verilmiştir.

Verilerin Analizi

TÖMER'lerde görev yapan yönetim kadrosu ve akademik personelin lisans, yüksek lisans, doktora mezuniyet durumu; akademik ünvanı; ilgili öğretim elamanlarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında makale veya kitap bölümlerinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla oluşturulan ÖEKF ile elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz tekniklerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde veriler, araştırma soruları doğrultusunda mantıklı ve anlaşılır bir şekilde betimlenir. Daha sonra bu betimlemeler yorumlanır, sebep-sonuç ilişkileri incelenir ve bazı sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada ÖEKF'ye işlenen veriler çalışmanın amaçları doğrultusunda idareci ve öğreticilerin mezuniyet durumları, akademik ünvanları, yayın sıklıklarına göre tablo hâline getirilip yorumlanmış ve çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bulgular

TÖMER'lerde görev yapan müdürlerin mezuniyet durumları incelenmiştir. İncelenen TÖMER sayısı 91 iken yönetici bilgilere ulaşılan TÖMER

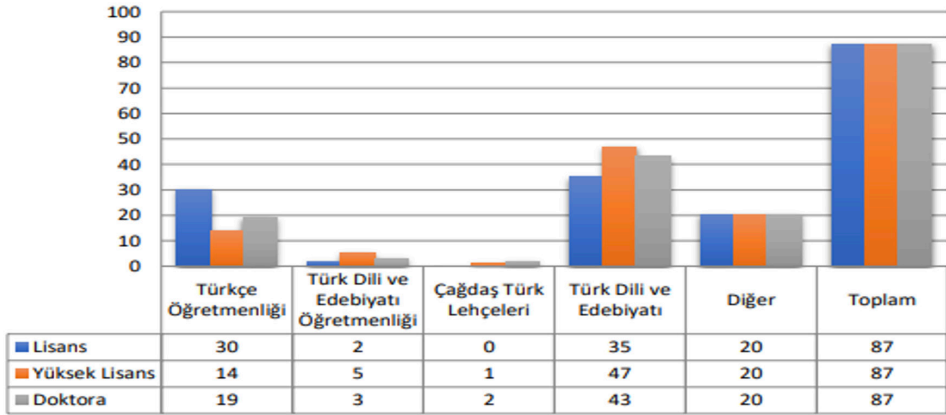
sayısı 87'dir. Bu TÖMER'lerdeki müdürlerin mezuniyet durumlarına ait bulgulara Tablo 2'de yer verilmiştir:

Tablo 2. *TÖMER'de görev yapan müdürlerin mezuniyet durumuna ait bulgular*

Müdürler	Lisans	%	Yüksek lisans	%	Doktora	%
Türkçe öğretmenliği	30	34,49	14	16,10	19	21,84
Türk dili ve edebiyat öğretmenliği	2	2,30	5	5,75	3	3,45
Çağdaş Türk lehçeleri	0	0	1	1,15	2	2,30
Türk dili ve edebiyatı	35	40,23	47	54,02	43	49,43
Diğer	20	22,98	20	22,98	20	22,98
Toplam	87	100	87	100	87	100

Tablo 2 incelendiğinde TÖMER'lerde görev yapan müdürlerden 35'inin (%40,23) Türk dili ve edebiyatı bölümü, 30'unun (%34,49) Türkçe öğretmenliği, 20'sinin (%22,98) diğer lisans alanlarından, 2'sinin (%2,30) ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği lisans bölümlerinden mezun olduğu görülmektedir. Müdürlerin 47'sinin (%54,02) Türk dili ve edebiyatı bölümünde, 20'sinin (%22,98) diğer alanlarda, 14'ünün (%16,10) Türkçe öğretmenliğinde, 5'inin (%5,75) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinde, 1'inin (%1,15) çağdaş Türk lehçeleri alanında yüksek lisans yaptığı saptanmıştır. Bununla birlikte müdürlerin 43'ünün (%49,43) Türk dili ve edebiyatı bölümünden, 20'sinin (%22,98) diğer alanlarda, 19'unun (%21,84) Türkçe öğretmenliğinde, 3'ünün (%3,45) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinde, 2'sinin (%2,30) çağdaş Türk lehçeleri alanında doktora yaptığı görülmektedir. Diğer alanlar olarak ifade edilen uzmanlık alanları şöyledir: İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, ilahiyat, tiyatro eleştirmenliği ve dramaturji, tarih, Alman dili ve edebiyatı, fizik, antropoloji, kamu yönetimi, matematik, fen bilimleri, iktisat, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileridir.

TÖMER'lerde görev yapan müdürlerin eğitim durumu aşağıda grafik hâlinde de gösterilmiştir:

Grafik 1. TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin eğitim durumu

TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının mezuniyet durumları incelenmiştir. Bu TÖMER’lerdeki müdür yardımcı sayısı 105 iken hakkında bilgiye ulaşılan müdür yardımcısı sayısı 89’dur. TÖMER’lerde görevli müdür yardımcılarının mezuniyet durumlarına ait bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir:

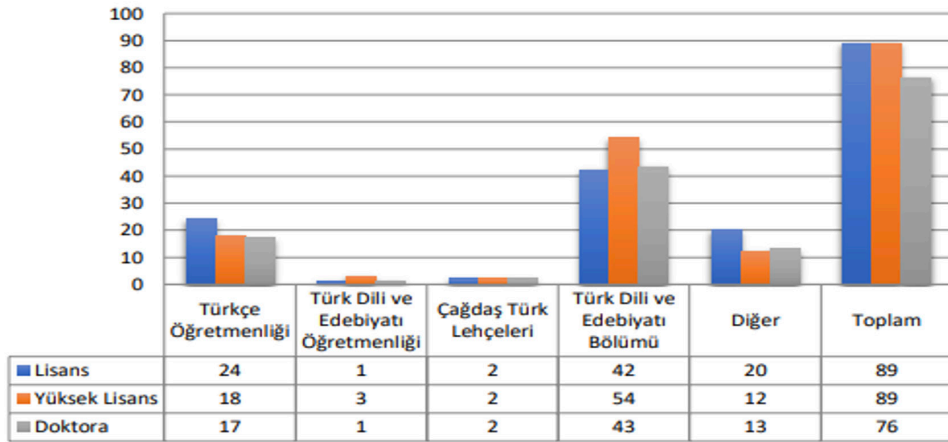
Tablo 3. TÖMER’de görev yapan müdür yardımcılarının mezuniyet durumuna ait bulgular

Müdür Yardımcıları	Lisans	%	Yüksek lisans	%	Doktora	%
Türkçe öğretmenliği	24	26,97	18	20,22	17	22,36
Türk dili ve edebiyat öğretmenliği	1	1,12	3	3,37	1	1,31
Çağdaş Türk lehçeleri	2	2,24	2	2,24	2	2,62
Türk dili ve edebiyatı	42	40,23	54	60,68	43	56,61
Diğer	20	22,98	12	13,49	13	17,10
Toplam	89	100	89	100	76	100

Tablo 3 incelendiğinde TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının 42’sinin (%40,23) Türk dili ve edebiyatı bölümü, 24’ünün (%26,97) Türkçe öğretmenliği, 20’sinin (%22,98) diğer lisans alanlarından, 2’sinin (%2,24) çağdaş Türk lehçeleri, 1’inin (%1,12) ise Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği lisans bölümlerinden mezun olduğu görülmektedir. Müdür yardımcılarının 54’ünün (%60,68) Türk dili ve edebiyatı bölümünde,

18'inin (%20,22) Türkçe öğretmenliğinde, 21'inin (%13,49) diğer alanlarda, 3'ünün (%3,37) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinde, 2'sinin (%2,24) çağdaş Türk lehçeleri alanında yüksek lisans yaptığı saptanmıştır. 89 müdür yardımcısından 76'sının (%85,39) doktora yaptığı tespit edilmiştir. Müdür yardımcılarında 43'ünün (%56,61) Türk dili ve edebiyatı bölümünde, 17'sinin (%22,36) Türkçe öğretmenliği, 13'ünün (%17,10) diğer alanlarda, 2'sinin (%2,62) çağdaş Türk lehçeleri, 1'inin (%1,31) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği alanında doktora yaptığı görülmektedir. Diğer alanlar olarak ifade edilen uzmanlık alanları şöyledir: İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, ilahiyat, tiyatro eleştirme ve dramaturji, tarih, Alman dili ve edebiyatı, fizik, antropoloji, kamu yönetimi, matematik, fen bilimleri, iktisat, jeoloji mühendisi, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileridir.

TÖMER'lerde görev yapan müdür yardımcılarının mezuniyet durumları Grafik 2'de gösterilmiştir:

Grafik 2. TÖMER'lerde görev yapan müdür yardımcılarının eğitim durumu

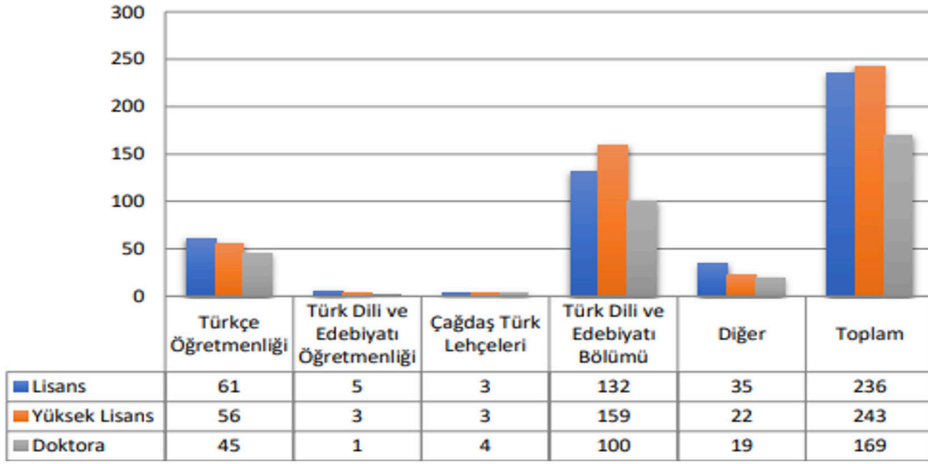
TÖMER'lerde görev yapan öğretmenlerin mezuniyet durumları incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda bu TÖMER'lerdeki öğretmenlerin sayısı 558 iken lisans bilgisine ulaşılan öğretici sayısı 236, yüksek lisans bilgisine ulaşılan öğretici sayısı 243, doktora bilgisine ulaşılan veya doktora yapan öğretici sayısı 169'dur. TÖMER'lerde görevli öğretmenlerin mezuniyet durumlarına ait bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir:

Tablo 4. TÖMER’de görev yapan öğretmenlerin mezuniyet durumuna ait bulgular

Öğreticiler	Lisans	%	Yüksek lisans	%	Doktora	%
Türkçe öğretmenliği	61	25,85	56	23,05	45	26,62
Türk dili ve edebiyat öğretmenliği	5	2,11	3	1,23	1	0,59
Çağdaş Türk lehçeleri	3	1,27	3	1,23	4	2,36
Türk dili ve edebiyatı	132	55,94	159	65,43	100	59,18
Diğer	35	14,83	22	9,06	19	11,25
Toplam	236	100	243	100	169	100

Tablo 4 incelendiğinde TÖMER’lerde görev yapan öğretmenlerin 132’sinin (%55,94) Türk dili ve edebiyatı bölümünden, 61’inin (%25,85) Türkçe öğretmenliğinden, 35’inin (%14,83) diğer lisans alanlarından, 5’inin (%2,11) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinden, 3’ünün (%1,27) ise çağdaş Türk lehçeleri lisans bölümlerinden mezun olduğu görülmektedir. Öğreticilerin 159’unun (%65,43) Türk dili ve edebiyatı bölümünde, 56’sının (%23,05) Türkçe öğretmenliğinde, 22’sinin (%9,06) diğer alanlarda, 3’ünün (%1,23) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinde, 3’ünün (%1,23) çağdaş Türk lehçeleri alanında yüksek lisans yaptığı saptanmıştır. 558 öğreticiden 169’unun (%30,28) herhangi bir alanda doktora yaptığı tespit edilmiştir. Öğreticilerden 100’ünün (%59,18) Türk dili ve edebiyatı bölümünde, 45’inin (%26,62) Türkçe öğretmenliği, 19’unun (%11,25) diğer alanlarda, 4’ünün (%2,36) çağdaş Türk lehçeleri, 1’inin (%0,59) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği alanında doktora yaptığı görülmektedir. Diğer alanlar olarak ifade edilen uzmanlık alanları şöyledir: İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, ilahiyat, tiyatro eleştirmenliği ve dramaturji, tarih, Alman dili ve edebiyatı, fizik, antropoloji, kamu yönetimi, matematik, fen bilimleri, iktisat, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileridir.

TÖMER’lerde görev yapan öğretmenlerin eğitim durumları Grafik 3’te de gösterilmiştir:

Grafik 3. TÖMER’lerde görev yapan öğreticilerin eğitim durumu

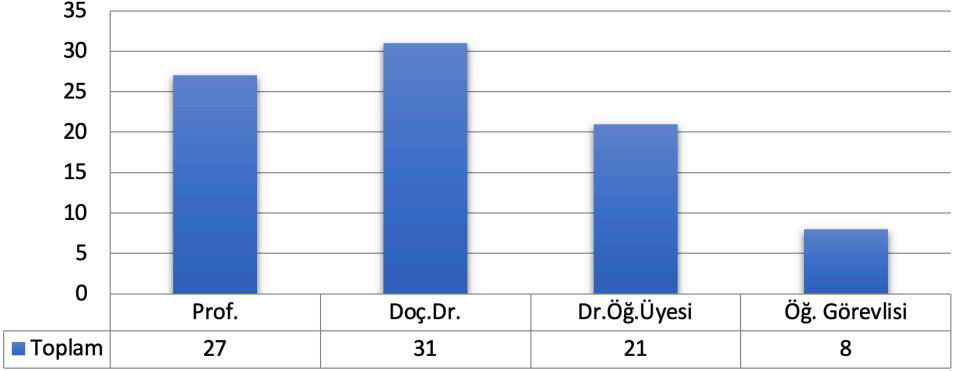
TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin akademik unvanlarına göre dağılımına Tablo 5’te yer verilmiştir:

Tablo 5. TÖMER’de görev yapan müdürlerin akademik unvanlarına ait bulgular

	Unvan						Toplam
	Prof.	Doç.Dr.	Dr.Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	Okutman	Araş. Gör.	
<i>f</i>	27	31	21	8	-	-	87
<i>%</i>	31,04	35,63	24,14	9,19	-	-	100

Tablo 5’te TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin akademik ünvanlarına göre dağılımı incelendiğinde 27’sinin (31,04) profesör, 31’inin (35,63) doçent doktor, 21’inin (24, 14) doktor öğretim üyesi, 8’inin (9, 19) öğretim görevlisi olduğu görülmektedir.

TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin akademik ünvanlarına göre dağılımını Grafik 4’te de gösterilmiştir:

Grafik 4. TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin akademik unvanları

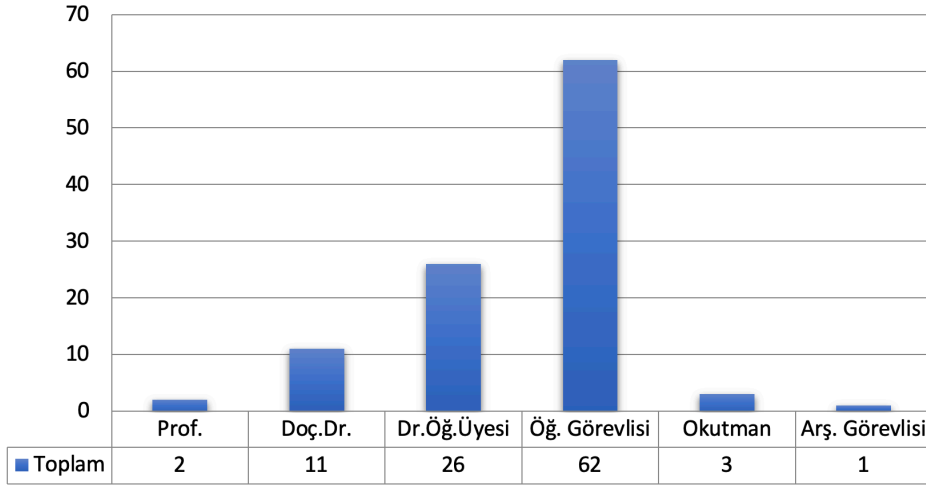
TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının akademik unvanlarına göre dağılımına Tablo 6’da yer verilmiştir:

Tablo 6. TÖMER’de görev yapan müdür yardımcılarının akademik unvanlarına ait bulgular

	Unvan						Toplam
	Prof.	Doç.Dr.	Dr.Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	Okutman	Araş. Gör.	
<i>f</i>	2	11	26	62	3	1	105
<i>%</i>	1,90	10,47	24,76	59,05	2,86	0,96	100

Tablo 6’da TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının akademik unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde 2’sinin (1,90) profesör, 11’inin (10,47) doçent doktor, 26’sının (24,76) doktor öğretim üyesi, 62’sinin (59,05) öğretim görevlisi, 3’ünün (%2,86) okutman, 1’inin (%0,96) araştırma görevlisi olduğu görülmektedir.

TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının akademik unvanları Grafik 6’da gösterilmiştir:

Grafik 6. TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının akademik unvanları

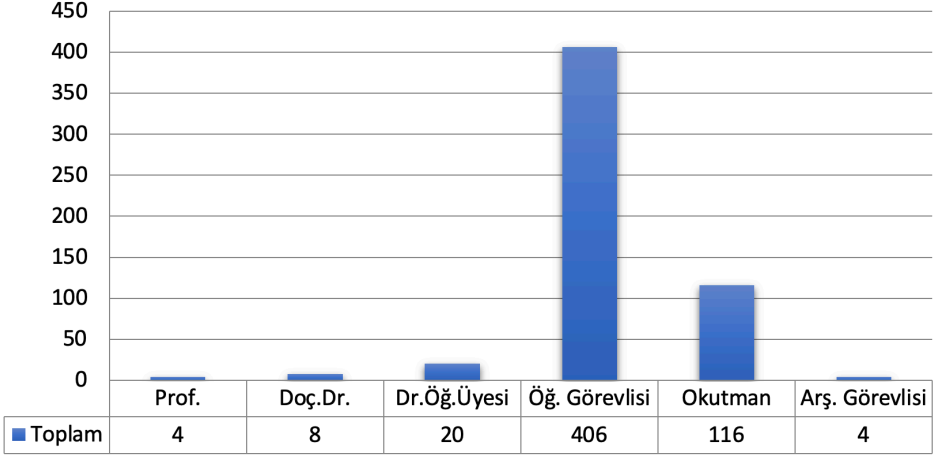
TÖMER’lerde görev yapan öğretimcilerin akademik unvanlarına göre dağılımına Tablo 7’de yer verilmiştir:

Tablo 7. TÖMER’de görev yapan öğretimcilerin akademik unvanlarına ait bulgular

	Unvan						Toplam
	Prof.	Doç.Dr.	Dr.Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	Okutman	Araş. Gör.	
<i>f</i>	4	8	20	406	116	4	558
<i>%</i>	0,72	1,44	3,59	72,75	20,78	0,72	100

Tablo 7’de TÖMER’lerde görev yapan öğretimcilerin akademik unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde 4’ünün (0,72) profesör, 8’inin (1,44) doçent doktor, 20’sinin (3,59) doktor öğretim üyesi, 406’sının (72,75) öğretim görevlisi, 116’sının (20,78) okutman, 4’ünün (0,72) de araştırma görevlisi olduğu görülmektedir.

TÖMER’lerde görev yapan öğretimcilerin akademik unvanları Grafik 7’de gösterilmiştir:

Grafik 7. TÖMER’lerde görev yapan öğretmenlerin akademik unvanları

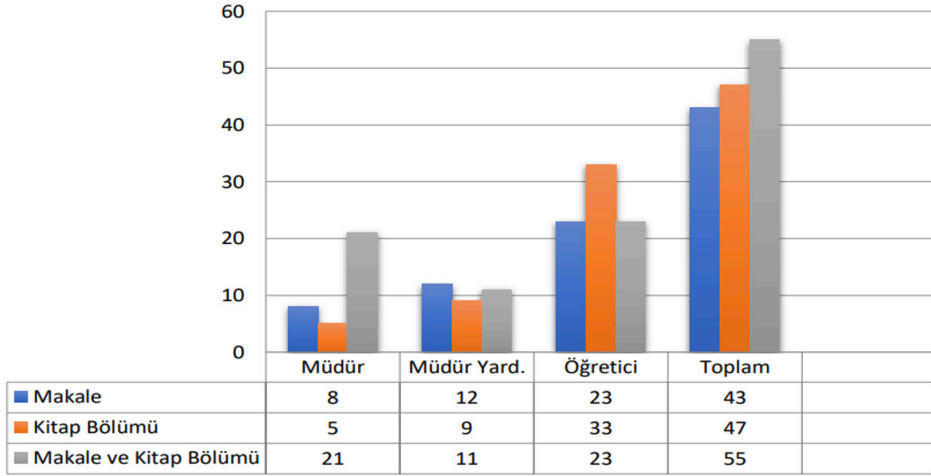
TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin, müdür yardımcılarının ve öğretmenlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili yayın sıklıklarına Tablo 8’de yer verilmiştir:

Tablo 8. TÖMER’de görev yapan öğretim elemanlarının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili yayın sıklıklarına ilişkin bulgular

	Makale	Kitap Bölümü	Hem Kitap Bölümü Hem de Makalesi Olan	Hiç Yayını Olmayan
Müdür	8	5	21	53
Müdür Yardımcısı	12	9	11	57
Öğretici	23	33	23	157
Toplam	43	47	55	267

Tablo 8 incelendiğinde TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin 8’inin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında makalesi, 5’inin kitap bölümü, 21’nin de hem makale hem de kitap bölümü olduğu görülmektedir. Müdür yardımcılarının ise 12’sinin bu alana yönelik makalesi, 9’unun kitap bölümü, 11’inin de hem makalesi hem de kitap bölümü olduğu bulunmuştur. Öğreticilerin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili yayınları incelendiğinde 23’ünün makalesi, 33’ünün kitap bölümü, 23’ünün hem makalesi hem de kitap bölümü olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili 53 müdürün, 57 müdür yardımcısının ve 157 öğreticinin herhangi bir yayınının bulunmadığı görülmektedir.

TÖMER’lerde görev yapan müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin yayın sıklıklarına ilişkin bulgulara Grafik 8’de de yer verilmiştir:

Grafik 8. TÖMER’lerde görev yapan müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin yayın sıklıkları

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

TÖMER’lerde görev yapan müdürler, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetlerinin büyük oranda Türk dili ve edebiyatı bölümü olmak üzere Türkçe öğretmenliği, diğer alanlar (İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, ilahiyat, tiyatro eleştirmenliği ve dramaturji, tarih, Alman dili ve edebiyatı, fizik, antropoloji, kamu yönetimi, matematik, fen bilimleri, jeoloji mühendisliği, iktisat, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri), Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği ile çağdaş Türk lehçeleri bölümlerinden mezun oldukları tespit edilmiştir. TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin, müdür yardımcılarının ve öğretmenlerin genel itibarıyla lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetlerinin Türk dili ve edebiyatı bölümünden olduğu görülmektedir.

TÖMER’lerde görev yapan müdürlerin 27’sinin profesör, 31’inin doçent doktor, 21’inin doktor öğretim üyesi, 8’inin öğretim görevlisi olduğu tespit edilmiştir. TÖMER’lerde görev yapan müdür yardımcılarının 2’sinin profesör, 11’inin doçent doktor, 26’sının doktor öğretim üyesi, 62’sinin öğretim görevlisi, 3’ünün okutman, 1’inin araştırma görevlisi olduğu belirlenmiştir. TÖMER’lerde görev yapan öğretim görevlilerinin akademik

ünvanlarına göre dağılımı incelendiğinde 4'ünün profesör, 8'inin doçent doktor, 20'sinin doktor öğretim üyesi, 406'sının öğretim görevlisi, 116'sının okutman, 4'ünün de araştırma görevlisi olduğu tespit edilmiştir.

TÖMER'lerde görev yapan müdürlerin 8'inin yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili makalesi, 5'inin kitap bölümü, 21'nin de hem makalesinin hem de kitap bölümünün olduğu tespit edilmiştir. Müdür yardımcılarında 12'sinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili makalesi, 9'unun kitap bölümü, 11'inin de hem makalesinin hem de kitap bölümünün olduğu bulgulanmıştır. Öğretim görevlilerinden 23'ünün yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili makalesi, 33'ünün kitap bölümü, 23'ünün hem makalesinin hem de kitap bölümünün olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili 53 müdürün, 57 müdür yardımcısının ve 157 öğretim görevlisinin ise herhangi bir yayınının bulunmadığı tespit edilmiştir. Genel itibarıyla bahsi geçen kişilerin yüzdeliği incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili yayın sıklıklarının az olduğu göze çarpmaktadır.

İlgili alan yazını tarandığında yukarıdaki çalışmaya benzer herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak yapılan çeşitli çalışmalarda TÖMER'lerde görev yapan öğretim elemanlarının niteliği, standartlaşması konusunda önemli sorunlar olduğu dile getirilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ilgili araştırmaların sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) yaptıkları araştırmada lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanlarıyla ilgili sorunlar olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretim elemanlarının alanla ilgili donanımlarında eksiklik olduğunu, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında alan dışı doktora yapan öğretim elemanlarının varlığının bu sorunun ortaya çıkmasına sebep olabileceğini ifade etmişlerdir. Göçer ve Moğul (2011) yaptıkları çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilecek eğitimcilerin donanımlı olmasına özen gösterilmesi gerektiğini ve bu kişilere verilen eğitimin çağdaş dünyadakine paralel yürütülmesinin bir gereklilik olduğunu belirtmişlerdir. Özbay ve Bahar (2016), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uzmanlık alanı farklı kişilere yer verilmesinin alanın kurumsallaşmasını ve bir bilim dalı hâline gelmesini engellediği gibi bu alanda uzman yetiştirilmesini de geciktirdiğini ifade eder. Karababa da (2009) lisans düzeyinde Türk dili ve edebiyatı, dil bilimi, Türkçe eğitimi gibi programlardan mezun olmuş kişilerin Türkçenin yabancı dil

olarak öğretimi görevini üstlenmeye uygun veya en yakın bölüm mezunları gibi görünse de söz konusu bölümlerin lisans ve varsa lisansüstü programları incelendiğinde; program içeriklerinin, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin gerekliliklerini yerine getirebilecek nitelikte ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğretmek gibi özel bir alana öğretmen yetiştirmek için yeterli olmadığına anlaşılabileceğini dile getirmektedir. Kardeş ve Koç'a (2019) göre artık hemen hemen her üniversitede TÖMER bulunmaktadır. TÖMER'lerin büyük bir kısmında öğrencilere Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları, alan uzmanı olmayan öğretim elemanları tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye'deki TÖMER'lerde görev yapan öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına bakıldığında bu programlardan mezun olanlarının çoğunluğunun Türkçe eğitimi lisans programından dahi mezun olmadıkları görülmektedir. Çünkü Türkçe eğitimi lisans programı içeriğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi gibi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin içeriğine yönelik derslerin olmasının yanı sıra bu alandaki lisansüstü programında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik akademik faaliyetlerin yapılmasından ötürü yabancılara Türkçe öğretimine yönelik öğreticilerin hazırbulunuşluluk düzeylerinin diğer lisans alanlarından mezunlara göre daha yeterli olabileceği öngörülmektedir. Ancak TÖMER'lere iş kapısı olarak bakılmakta ve görevlendirilecek bireylerin uzmanlık alanlarına bakılmadan idareci veya öğretim görevlisi olarak görevlendirilmeleri yapılabilmektedir. Bu durum kültürümüzün ve onun yegâne aktarıcısı olan dilimizin öğretiminde göz ardı edilemeyecek büyük bir soruna kapı aralamaktadır. Bu sorunun ortaya çıkmaması veya ortadan kaldırılması için (en azından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yetişen öğretim elemanlarının istedik niceliğe ulaşmaya kadar) Türkçe eğitimi alanında uzman kadroların bu merkezlerde görevlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Demir (2021b) yaptığı çalışma sonucunda Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretimi merkezlerinde çalışan öğreticilerin farklı lisans alanlarına sahip olduklarını, Türkçe öğretmenliği bölümü haricinde hiçbir lisans programında doğrudan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin derslere yer verilmediğini tespit etmiştir. İşcan (2020) da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında görev yapan öğretmenler ya da öğretim elemanlarının çoğunun Türkçe öğretmenliği mezunu bile olmaması büyük sorunlara neden olmaktadır. Korkmaz (2018) yaptığı çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilecek öğretim elemanlarının

dil mantığına sahip olması gerektiğini, özellikle de Türkçenin işleyişine ve yapısal türevlerinin nasıl ilerlediğine vakıf olması gerektiğini belirtmiştir. Bundan dolayı görevlendirilecek öğretim elemanlarının rastgele değil de bu alana hâkim kişilerden seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde Açık (2008) da yaptığı çalışmada TÖMER’lerde görev alacak okutmanların Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanıyla ilgili bilgilere vâkıf olmaları gerektiğini dile getirmiştir. Bu alanda bilgi sahibi olan öğreticilerin öz yeterliliği artabilir. Nitekim Alibakhshi, Nikdel, Labbafi (2020) göre yaptıkları çalışmada yüksek öz yeterliliğin öğretmenlerin öğretim uygulamalarını, öğrencilerin motivasyonunu ve başarılarını etkilediğini tespit etmişlerdir. Demir ve Sayar (2021) Türkçenin ikinci dil olarak öğretiminde akreditasyon ihtiyacına yönelik yöneticilerin görüşlerine başvurdukları çalışmanın sonucunda akreditasyon sürecinin zayıf yönlerinden birinin de personellerin niteliksel olarak eksiklik oluşturduğunu akredite süreciyle birlikte personel gelişimine imkân sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca akreditasyonun önemli ölçüde kaliteyi artıracığını, ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kurumlara bir saygınlık ve standartlaşma getireceğini dile getirmişlerdir. İkiel (2020) de yabancılara Türkçe öğretimi için akreditasyon standart önerilerine yönelik yaptığı çalışmada TÖMER’lerin bünyesinde çalışan dil öğreticilerinin hem nitelik hem de nicelik açısından gerekli yeterliliğe sahip olması gerektiğini belirtmektedir. Bununla birlikte dil öğreticilerinin lisans ve lisansüstü mezuniyetlerinin alanla ilgili olması gerektiğini ve bu alanda ilgili sertifikaya sahip olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Kuruma eğitim- öğretim personeli alımı, atanması, yükseltilmesi ve ders görevlendirmeleri süreçlerinde adil, açık ve şeffaf bir yol izlenmesi gerektiğini dile getirmektedir. Ayrıca Dilek (2017) yaptığı çalışmada TÖMER’lerin öğretmen açıklarını dille ilgili başka bölümlerden karşıladıklarını ve bu öğretmenleri geçici çalıştırdıklarını ifade etmektedir. Bu kurumlarda görev alan öğreticilerin kadrolu olmaması akreditasyon sürecinin sağlıklı işleyişinin önünde bir engel oluşturmasının yanı sıra kurumsal işleyişin istendik ölçüler doğrultusunda yürümesini de zorlaştırabilir. Bu çalışmalar kurumların ulusal ve uluslararası standartlara erişimde personel niteliklerinin önemli bir faktör olduğunu belirtmesi yönüyle ilgili araştırmanın sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir.

TÖMER’de görev yapan yönetici ile öğretim görevlileri hakkında bir durum analizi yapmayı amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

TÖMER’lerde görev yapacak yönetici ve öğretmenler Türkçe eğitimi lisans programından mezun olmaları göz önünde bulundurulmalı ve tercihen Türkçenin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda yüksek lisans veya doktora yapmış uzmanlardan seçilmelidir.

TÖMER’lerde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin belli aralıklarla yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili makale, kitap vb. yayınlar yapmaları istenebilir. Bu durum onların alandaki gelişmeleri takip etmelerine ve kendilerine geliştirmelerine olanak sağlayabilir.

Türkçe eğitimi alanında uzmanlaşmış kişilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilmesi konusunda gösterilecek özen bu eğitim-öğretim süreçlerinin daha başarılı gerçekleşmesine katkı sunabilir.

TÖMER’lerin akreditasyon süreçleri YÖK tarafından başlatılabilir ve bu kurumların ulusal ve uluslararası standartlara sahip olması için gereken niteliklerin neler olduğuyla ilgili tüm paydaşlarla (Üniversiteler, MEB, TİKA, DÖDAK vb.) birlikte bir çalıştay düzenlenebilir. Bu çalıştay sonucunda karar verilen standartlar ve ölçütler tüm paydaşlara sunulabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Yayın Etik Kurulundan 24.10.2022 tarihli 17 nolu karar sayısına istinaden çalışma için izin alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Araştırmada, çıkar çatışmasına yol açacak herhangi bir husus bulunmamaktadır.

Katkı Oranı

Çalışmada yazarların eşit oranda katkısı bulunmaktadır. Yazarlar, çalışmada başka bir yazarın katkısının olmadığını, çalışmanın son halinin okunduğunu ve onaylandığını beyan etmektedir.

Finansman

Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı

Yazma yardımı için yapay zekâdan yararlanılmamıştır.

Kaynakça

[1] Açık, F. (2008). *Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. I. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu (27-28 Mart, 2008) Gazimağusa, Kıbrıs.

[2] Adelman, C. (1994). *The Encyclopedia of higher education*. Pergamon Press.

[3] Açar, M. E. (2006). Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 1-10.

[4] Aktan, C. ve Gencel, U. (2007). *Değişim çağında yükseköğretim*. Yaşar Üniversitesi Yayını.

[5] Alibakhshi, G., Nikdel, F., & Labbafi, A. (2020). Exploring the consequences of teachers’ self-efficacy: a case of teachers of English as a foreign language. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 5(1), 1-19.

[6] Alyılmaz, C. ve Er, O. (2016). Yabancılara Türkçe öğretimi uygulamalarında öğretmenlerin kültürel farkındalık oluşturmadaki etkisinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1392-1413.

[7] Bakioğlu, A. ve Baltacı, R. (2017). *Akreditasyon eğitimde kalite*. Nobel Akademik Yayıncılık.

[8] Boylu, E. ve Başar, U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (24), 309-324.

[9] Demir, T. (2021a). Türkçe öğretmenlerinin/öğreticilerinin pedagojik yeterlikleri üzerine bir değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 966-977.

[10] Demir, T. (2021b). *Yabancılara Türkçe öğretiminde öğreticilerin pedagojik yeterliliklerine yönelik bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

[11] Demir, T. ve Sayar, E. (2021). Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretiminde akreditasyon ihtiyacına yönelik bir inceleme. *International Journal of Language Academy*, 9 (3), 310-329.

[12] Dilek, İ. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sertifika programları; ortaya çıkışı, gelişimi, ihtiyaçları karşılama durumu. *Erişim Tarihi* (04. 03. 2025).

[13] Doğan, İ. (1999). Eğitimde kalite ve akreditasyon sorunu: Eğitim fakülteleri üzerinde bir deneme. *Eğitim Yönetimi*, 20 (20), 503-519.

[14] Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 207-228.

[15] Durmuş, M. ve Okur, A. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı*. Grafiker Yayınları.

[16] Ekici, E. (2018). *Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanlarının olumlu sınıf iklimi sağlama yeterliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi. Kırşehir.

[17] Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı K.Ç. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 1 (2), 51-69.

[18] Erdil, M. (2017). Türkçe Okutmanlarının Yabancı Öğrencilerin Türkçe Yazma Becerisine Karşı Öznel Algıları. *Turkish Studies*, S. 12 (28), s. 281-306.

[19] Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kuruluna Bağlı 209 üniversitede yabancılara Türkçe öğretimi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 60, 94.

[20] Eroğlu, S. Topal, M. ve Özcan, E. (2021). Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: Sakarya Üniversitesi TÖMER örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 461-479.

[21] Gencil, U. (2001). Yükseköğretim hizmetlerinde toplam kalite yönetimi ve akreditasyon. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (3), 164-218.

[22] Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 6(3), 797-810.

[23] Gün, M. Akkaya, A. ve Kara, Ö.T. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde görev yapan öğretim elemanları açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (6), 1-16.

[24] HTTP1. (2025). <https://www.dodak.org/3/Tarihce> (19.02.2025).

[25] İkiel, A. (2020). Yabancılara Türkçe öğretimi için akreditasyon standart önerileri. *Journal of Human Sciences*, 17(3), 780-791.

[26] İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 29-36.

[27] İşcan, A. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin sorunlarına ilişkin bir değerlendirme. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5(1), 119-138.

[28] Karababa Candaş, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2, 265-277.

[29] Karababa, C.Z. ve Üstünsoy Taşkın, S. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 157, 65-80.

[30] Kardaş, M.N. ve Koç, R. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan başlıca sorunlar. M. N. Kardaş (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi* içinde (ss. 343-363). Pegem Akademi Yayınları.

[31] Koçak, A. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde telaffuz: bir karma yöntem araştırması ve ünlülerin telaffuz öğretimine yönelik yeni bir teknik*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

[32] Korkmaz, E. (2018). Yabancılara Türkçe öğretiminde yaşanan bazı sorunlar ve çözüm önerileri. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), 89-104.

[33] Köse, D., & Özsoy, E. (2020). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğre-

timinin Otuz Yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7(2), 27-54.

[34] Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. (3. basımdan çeviri). (S. Turan Çev.). Nobel Yayın Dağıtım.

[35] Mutlu, H.H. ve Gümüş, E. (2021). Akademik çalışmalara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan güncel sorunlar. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (25), 829-853.

[36] Özbay, M. ve Bahar, M. A. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uzmanlık sorunu. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(1), 1-29.

[37] Özçiçek, Y., & Karaca, A. (2019). Yükseköğretim kurumlarında kalite ve akreditasyon: Mühendislik eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 114-149.

[38] Özkan, N. (2007). *Türk dilinin yurtları*. Akçağ Yayınları.

[39] Peker, Ö. (1996). Eğitimde kalite ve akreditasyon. *Amme İdaresi Dergisi*, 29 (4), 19-32.

[40] Saban, A. ve Ersoy, A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (2. basım). Anı Yayıncılık.

[41] Sönmez, Ö. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçevesi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

[42] Şengül, M. ve Yılmaz, Ö. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan okutmanların kullandıkları geri bildirimlerin tipleri ve nitelikleri: bir durum belirleme çalışması. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 68, 173-187.

[43] Tok, A. (2015). *Divan-ı Lüğati 't Türk'te yer alan yabancılara Türkçe öğretimi unsurları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.

[44] Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

[45] Yılmaz, O. (2019). *Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğre-*

tim elemanlarının çok kültürlü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

[46] Yüce, S. (2015, Kasım, 12-13). Yabancılara Türkçe öğretiminde nitelikli öğretim elemanı sorunu. *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye.

Extended Abstract

In parallel with the developments occurring both on a global and national scale, it has become mandatory for nations to learn each other's languages. According to Ađar (2006), Turkish is one of the most important languages that has managed to survive for thousands of years in the world. Many states have used it throughout history in both political and social life, and has survived to this day as a language of civilization and science. Therefore, Turkish has interacted with many communities in this adventure of existence and established various relationships with these communities. Durmuş and Okur (2013) stated that although teaching Turkish as a foreign language does not have an officially deep-rooted history, it is possible to trace the history of teaching Turkish to foreigners to the emergence of Turks in recorded history. Özkan (2007) argues that just as Ancient Greek, Latin, Chinese, Hindi, Arabic, Persian, French, Spanish, English, and Russian have spread and been used among different countries and nations for various reasons from ancient times to the present, Turkish has also spread from the Adriatic Sea to the Great Wall of China. He stated that it was used and was learned by different nations because it found a wide area of spread and use in the Turkish domination area extending back to the 19th century. It is possible to say that Turkish has a wide range of usage and spread as a second language, as well as many regions where it has been used as a native language from the past to the present.

In this research, it was aimed to analyze of the situation of the administrators and instructors working in Turkish Teaching Centers (TÖMER). A case study design was used in the research. The study population of the research consists of managers and instructors working at TÖMERs. TÖMERs in Turkey were examined and the information of the principals, deputy principals, and faculty members of 91 TÖMERs from these relevant institutions was obtained. The participants of the research consist of managers and instructors whose information can be accessed in these

TÖMERs. "Lecturer Control Form (ÖEKF)" developed by the researcher was used as a data collection tool in the study. The Faculty Member Control Form (ÖEKF) developed by the researcher was used to gather information about the principals, assistant principals, and faculty members working at TÖMERs. Bachelor's, master's, and doctoral degrees of management and academic staff working at TÖMER; academic title; Descriptive analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used in the analysis of the data obtained by ÖEKF, which was created to determine whether the relevant faculty members had articles or book chapters in the field of teaching Turkish as a foreign language.

Of the principals working at TÖMERs, 35 (40.23%) graduated from the Turkish Language and Literature department, 30 (34.49%) are from Turkish teaching, 20 (22.98%) are from other undergraduate fields, and 2 (It was determined that 2.30%) graduated from Turkish Language and Literature teaching undergraduate departments. 47 (54.02%) of the principals were in the Turkish Language and Literature department, 20 (22.98%) were in other fields, 14 (16.10%) were in Turkish teaching, 5 (5.75%) were in Turkish teaching. In Language and Literature teaching, it was found that 1 (1.15%) had a master's degree in the field of Contemporary Turkish Dialects. 43 of the principals (49.43%) were in the Turkish Language and Literature department, 20 (22.98%) were in other fields, 19 (21.84%) were in Turkish teaching, 3 (3.45%) were in Turkish teaching. In Language and Literature teaching, it was determined that 2 of them (2.30%) had a doctorate in Contemporary Turkish Dialects.

Of the assistant principals working at TÖMERs, 42 (40.23%) have Turkish Language and Literature degrees, 24 (26.97%) have Turkish teaching degrees, 20 (22.98%) have other bachelor's degrees, and 2 (22.98%) have other bachelor's degrees. It was determined that 2.24% of them graduated from Contemporary Turkish Dialects, and 1 (1.12%) graduated from Turkish Language and Literature teaching undergraduate departments. Of the assistant principals, 54 (60.68%) worked in the Turkish Language and Literature department, 18 (20.22%) worked in Turkish language teaching, 21 (13.49%) worked in other fields, and 3 (3.37%) worked in other fields. In Turkish Language and Literature teaching, it was found that 2 of them (2.24%) had a master's degree in the field of Contemporary Turkish Dialects. It was determined that 76 of 89 assistant principals (85.39%) had a

doctorate. Of the assistant principals, 43 (56.61%) worked in the Turkish Language and Literature department, 17 (22.36%) worked in the Turkish language teaching department, 13 (17.10%) worked in other fields, and 2 (2.62%) worked in other fields.) In the Department of Contemporary Turkish Dialects, it was determined that 1 (1.31%) had a doctorate in Turkish Language and Literature teaching.

Of the instructors working at TÖMERs, 132 (55.94%) have Turkish Language and Literature departments, 61 (25.85%) have Turkish teaching degrees, 35 (14.83%) have other undergraduate degrees, 5 (It was determined that 2.11% of them graduated from Turkish Language and Literature teaching departments and 3 of them (1.27%) graduated from Contemporary Turkish Dialects undergraduate departments. 159 (65.43%) of the instructors were in the Turkish Language and Literature department, 56 (23.05%) were in Turkish teaching, 22 (9.06%) were in other fields, and 3 (1.23%) were in Turkish teaching. In Language and Literature teaching, it was found that 3 of them (1.23%) had a master's degree in the field of Contemporary Turkish Dialects. It was determined that 169 of 558 instructors (30.28%) had a doctorate in any field. Of the instructors, 100 (59.18%) were in the Turkish Language and Literature department, 45 (26.62%) were in Turkish teaching, 19 (11.25%) were in other fields, 4 (2.36%) were in Contemporary. In Turkish Dialects, it was determined that 1 of them (0.59%) had a doctorate in Turkish language and literature teaching.

Of the principals working at TÖMERs, 27 (31.04) are professors, 31 (35.63%) are associate professors, 21 (24.14%) are assistant professors, and 8 (9.19%) are instructors. has been detected. Of the assistant principals working at TÖMERs, 2 (1.90%) are professors, 11 (10.47%) are associate professors, 26 (24.76) are assistant professor, and 62 (59.05%) are instructors. It was determined that 3 of them (2.86%) were lecturers, and 1 (0.96%) was a research assistant. When the distribution of lecturers working at TÖMERs according to their academic titles is examined, 4 (0.72%) are professors, 8 (1.44%) are associate professors, 20 (3.59) are , assistant professors, and 406 (72%) are instructors. It was determined that 116 (20.78%) were lecturers, and 4 (0.72%) were research assistants.

It was determined that 8 principals working at TÖMERs had articles on teaching Turkish as a foreign language, 5 had book chapters, and 21 had both articles and book chapters. It was found that 12 assistant principals

had articles on teaching Turkish as a foreign language, 9 had book chapters, and 11 had both articles and book chapters. It was determined that 23 lecturers had articles on teaching Turkish as a foreign language, 33 had book chapters, and 23 had both articles and book chapters. In addition, it was determined that 53 principals, 57 deputy principals and 157 lecturers did not have any publications on teaching Turkish as a foreign language.